

Melchizedek wordt slechts een paar maal in den bijbel genoemd. Toch is hij een van de menschen uit den bijbel die iedereen kent. De Schrift geeft met weinige lijnen ons een mooi en scherp beeld van dezen man, waardoor het oog wordt geboeid. En daarbij trekken de aandacht de woorden van den apostel die wat geheimzinnig klinken: „Zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch begin der dagen noch einde des levens hebbende”. Ik zal u niet vermoeien met een opsomming van de verschillende meeningen over deze woorden. Ik ken ze ook niet alle. Ik wil alleen zeggen hoe ik deze woorden versta. Ik versta die woorden zoo dat men Melchizedek moet zien zooals ons de Schrift hem laat zien: los van alle familiebanden en los van zijn omgeving en los van alles wat men zoo graag van een mensch weten wil. Zie naar deze gestalte alleen op dat eene moment dat hij zijn priesterambt aan Abraham bedient.

Ik liep eens, dertig jaar geleden, op een mooien avond met zeer helderen hemel in het Noorden van Friesland in de richting van den zeedijk. Die dijk teekende zich zeer scherp tegen den avondhemel af. Op den dijk stond een man. Boven de scherpe lijn van den dijk teekende de gestalte van dezen mensch zich tegen den avondhemel af van de voeten tot het hoofd. Mijn oog werd er door geboeid. Die man stond daar alleen. Indien hij daar had gestaan in een groep, zou het ook een mooi gezicht hebben kunnen zijn, maar dan zou die gestalte van dien man, me zoo niet bij gebleven zijn.

Zoo teekent ons de Schrift Melchizedek. Geen vader, geen moeder, geen geslachtsrekening of wat ook dat de aandacht kan afleiden. De Schrift geeft ons alleen dat eene moment waarop Melchizedek aan Abraham zijn priesterambt bedient. En nu komt deze gestalte uit in al haar scherpheid evenals de gestalte van dien man op den dijk tegen den helderen avondhemel.

Zoo begrijpen we ook de woorden die de apostel er bij voegt: „De Zoon Gods gelijk geworden zijnde.” Men moet Jezus immers ook zien los van alle familiërelatie. Elk mensch is een kind van zijn tijd, maar Jezus is dat niet geweest. Elk mensch krijgt karaktereigenschappen van zijn ouders mee, maar Jezus niet. Van Jezus is niets te verklaren uit Zijn omgeving. Het karakter van Jezus is niet te verklaren uit de karaktertrekken van Maria. Als men van Jezus ziet Zijn overgave en het geduld onder het lijden, moet men niet zeggen: „Zijn moeder was ook zoo, ook zoo geduldig en ook zoo vol overgave.” Jezus was daarin onafhankelijk van Zijn moeder. Hij was, zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening.

Van Melchizedek wordt ons gezegd dat hij koning was en priester. We willen hem eerst zien als koning en daarna als priester.

I. MELCHIZEDEK ALS KONING.

We weten uit de Schrift dat Melchizedek leefde in de dagen van Abraham en dat hij koning was van Salem. We weten wel niet met zekerheid waar Salem heeft gelegen, maar de algemeene gedachte zal wel juist zijn dat Salem heeft gelegen op de plaats van het latere Jeruzalem. Melchizedek was dus niet uit het oude bondsvolk Israël. Van de menschen die vóór de komst van Christus hebben geleefd zijn het niet alleen Israëlieten die zalig geworden zijn; de hemel heeft ook burgers uit die dagen die van een ander ras zijn geweest.

De Statenvertaling vertaalt den naam Melchizedek door: koning der gerechtigheid. Ik zou liever vertalen: rechtvaardige koning. Uit den brief aan de Hebreërs weten we dat dit meer is geweest dan een naam. Deze koning is inderdaad een rechtvaardige koning geweest. In zijn rijk werd gerechtigheid geoefend. Het was goed wonen binnen de grenzen van het rijk van Melchizedek. Daar werd het recht besteld en door recht bleef de vrede bewaard. De stad van dezen koning verdiende den naam Salem, d.i. vrede. En het mooie daarbij was dat deze gerechtigheid en deze vrede vruchten waren van het geloof. Hier werden de vruchten des Geestes gevonden. Dit treft ons te meer omdat in de omliggende steden de ongerechtigheid zoo groot werd, dat ze rijp werden voor het oordeel. Over vier steden werd nog in de dagen van Melchizedek het oordeel voltrokken door het hemelvuur. De ongerechtigheid der andere Amoriëten was toen nog wel niet volkomen, maar een paar eeuwen later was het daarmee toch zoo ver. Daar heeft het rijk van Melchizedek tusschen gelegen als een geestelijke oase in een geestelijke woestijn.

Vanwaar die wonderbare verschijning in zulk 'n omgeving? Het antwoord is eenvoudig: Melchizedek heeft 't evangelie van Christus geloofd. Door dat geloof heeft hij geleefd. En dat geloof is niet onvruchtbaar geweest. Van Abraham zegt Jezus: „Abraham heeft Mij gezien!” Hetzelfde kunnen we zeggen van Melchizedek: „Melchizedek heeft Christus gezien en is in Hem verblijd geweest!” De stem van het evangelie van Christus heeft nooit gewogen in de wereld, ook niet in de dagen van Noach tot Abraham. De prediking van die dagen is zoo klaar geweest dat van Abraham gezegd kan worden dat hij de Christus heeft gezien. De meesten hebben naar die prediking niet willen hooren. Abraham en Melchizedek hebben wel willen hooren. Toen heeft de Geest van Christus in hen gewerkt de vruchten des Geestes. Die vruchten des Geestes waren er niet

alleen bij Melchizedek persoonlijk maar ook in zijn koninkrijk. Zijn koninkrijk is geweest een rijk van gerechtigheid en van vrede.

Melchizedek is voor Abraham een troostrijke verschijning geweest. Abraham heeft zijn land moeten verlaten omdat men daar niet naar het Evangelie van Christus heeft willen hooren. Dan komt hij in Kanaän tusschen de Amoriëten. Die willen nog minder hooren. Zal dan de wereld ondergaan in geestelijke duisternis? Is hij het alleen maar meer die nog vasthoudt aan God en aan de beloften van God? Maar daar ontmoet hij Melchizedek, daar waar hij het niet verwacht. Melchizedek is een man die leeft door hetzelfde geloof als hij. Abraham ziet buiten zijn tenten eerstelingen van den oogst van Christus.

Melchizedek is koning geweest en voor de uitoefening van zijn koninklijke macht is zijn geloof niet onvruchtbaar geweest. Door het geloof is hij als koning dienaar van Christus geweest. Is hij als koning ook ambtsdrager van Christus geweest? Op die vraag is mijn antwoord ontkennend.

Als we nu spreken van ambt, spreken we niet van het algemeene ambt van profeet, priester en koning dat alle geloovigen bekleeden, maar van het bijzondere ambt dat Christus in Zijn kerk heeft gegeven, zoowel in de kerk van het Oude Testament als in die van het Nieuwe Testament. In de kerk van het Nieuwe Testament heeft Christus gegeven de ambten van apostel, profeet, evangelist, heid en leeraar, ouderling, diaken, totaal zes; in de kerk van het Oude Testament vinden we de ambten van 1e priester, en dat ambt in twee soorten, 2e profeet, 3e leeraar, welk laatste ambt samenviel met dat van priester. Bij die ambten past het koningschap niet. Laten we daarover even nadenken.

Onder het Oude Testament stond evenals onder het Nieuwe Testament alles onder de wet van Christus en alles onder beslag van het evangelie. Maar evenmin als nu was toen alles kerkelijk. Kerk, staat en maatschappij waren toen evenmin als nu los van elkaar, maar wel waren ze onderscheiden en moest elk zich houden binnen eigen grenzen. De „comprehensive approach”, waar men zich in onze dagen zoo druk mee maakt, is niet naar de Schrift, maar die was in de dagen van het Oude Testament evenmin naar de Schrift. De koning had zijn werk in den staat; in de kerk was hij lid, zonder meer. De priester had zijn taak in de kerk; in de staat was hij burger, zonder

De pluriformiteit van de kerk in verband met de oecumeniciteit (VII)

Eindelijk, in de zesde stelling van dr Volger, duikt het woord „pluriform” op. We lezen:

In overeenstemming met het bestaan van één ecclesia is er één evangelie, dat zaligheid aan en voor menschen verkondigt. — Om dit evangelie tot de menschen te brengen, past God zich bij de menschen aan; het evangelie wordt gebracht in menselijke taal, als een voortzetting van de vleeschwording van het Woord, en wordt al verder op den Pinksterdag, terwille van de menschen, die velerlei talen spreken, in velerlei talen vertolkt. Zooals de profeten in 't Oude Testament door verschillende aanleg in verschillende omstandigheden het eene Woord Gods pluriform hebben gebracht, zoo brengen ook de apostelen in het Nieuwe Testament het eene evangelie pluriform.

Hier komen twee dingen op ons af:

a) het spreken van één ecclesia;
b) het hanteeren van den term pluriform, en de wijze daarvan.

ad a) Dr Volger spreekt met nadruk van één ecclesia. Hij heeft daaraan blijkbaar groote waarde, want „in overeenstemming” met dit feit, dat er (maar) één ecclesia is, komt dat andere, dat er ook (maar) één evangelie is.

We gaan nu een beetje nadenken. De vraag komt op: wat bedoelt de schrijver toch met die één ecclesia? Waarom trekt hij een parallel tusschen het bestaan van maar één ecclesia en het gegeven zijn van maar één evangelie? Zit daar iets in? Iets achter?

De vraag is niet hinderlijk brutaal, want men kan — zoolang men niet meer weet — net zoo goed precies andersom redeneeren als dr Volger hier doet. Men kan óók zeggen: het één evangelie, als kracht van God, komende tot allerlei plaatsen, brengt overal menschen bij elkaar; soms honderden aan één plaats, soms duizenden, soms een handjevol, soms maar twee of drie, maar telkens is er dan toch in zoo'n plaats een ecclesia van Christus, een vergadering, plaatselijk, van Christus, en dus zijn er een heele massa ecclesia's, meervoud. Want dat Woord doet altijd krachten, keert nooit ledig weer, en daarom groeien de ecclesiae, de ecclesia's, hier en daar steeds maar weer op.

Wie zoo redeneeren zou, die zou daarmee toonen, nog te denken aan wat in ons vorig artikel werd opgemerkt, over de plaatselijke kerken als ecclesia's van Christus, overeenkomstig diens eigen woord uit Matth. 18:20.

Maar juist omdat het een beetje vreemd aandoet, dat een stelling even goed kan omgekeerd worden als dat

meer. Profeet en priester werken met elkander samen in de kerk, naast elkaar. Beide zijn ambtsdragers. Maar het koningschap is van een andere orde.

Dat het koningschap van een andere orde is dan het ambt van priester, blijkt ons ook wanneer we vragen naar de grenzen van de bevoegdheid van beiden. De koninklijke macht van Melchizedek was zeer beperkt: Salem! Aan de grens van Salem vond de koninklijke macht van Melchizedek ook haar grens. In de tent van Abraham had Melchizedek de grens van zijn koninklijke macht reeds overschreden. Melchizedek is Abrahams koning niet. Melchizedek is onafhankelijk vorst binnen de grenzen van zijn gebied; Abraham is onafhankelijk vorst binnen de grenzen van zijn gebied: die twee ontmoeten elkaar als gelijke, de een heeft geen macht over den ander. Abraham ontvangt zijn koning niet als Melchizedek komt.

Maar Abraham ontvangt zijn priester wel. En aan zijn priester brengt Abraham hulde: aan zijn priester die tot hem komt geeft hij de tienden van alles wat hij bij zich heeft. Het gezag van het koninklijke woord van Melchizedek is beperkt geweest tot de grenzen van Salem en tot den tijd waarin Melchizedek heeft geleefd; maar het gezag van zijn priesterlijke woord gaat door tot in eeuwigheid. Daarom noemt de brief aan de Hebreërs hem „priester tot in eeuwigheid”, en niet „koning tot in eeuwigheid”.

Soortgelijk was het met David. David was koning en profeet. De koninklijke macht van David is beperkt geweest tot de grenzen van zijn rijk. David was Huram's vriend, maar niet Huram's koning. Maar David was wel Huram's profeet. Aan den koning David was Huram geen gehoorzaamheid verschuldigd, maar aan den profeet David wel. Evenals het priesterlijke woord van Melchizedek houdt het profetische woord van David kracht tot in eeuwigheid. Melchizedek is nog onze priester en David is nog onze profeet. Dat komt door de beteekenis van het ambt in de kerk van Christus. Maar David is onze koning niet en Melchizedek is onze koning ook niet. Koning Melchizedek had maar één ambt, dat van priester; en koning David had ook maar één ambt, dat van profeet. En het ambt van profeet is niets minder dan dat van priester. Als God van Christus zegt: „Een profeet als Mozes!” zegt Hij niets geringers van Hem dan: „Een priester als Melchizedek!”

Waarom heeft de Heere dan een koning tot dit priesterambt geroepen en niet een ossenherder als Amos? Op die vraag zullen we het antwoord schuldig blijven: de Schrift zegt het niet.

Wormer.

K. DOORNBOS.

KERKELIJK LEVEN

ze blijft staan, zoo als ze daar vóór ons gezet is, gaan we ons eens achter de ooren krabben, en vragen: wat is toch bij dr Volger die één ecclesia? Hetgeen in ons vorig artikel nog wat in de lucht bleef hangen, dat moet nu wel wat nader bekeken worden.

Reeds hebben we gezien, dat er is een mogelijkheid A: dr Volger bedoelt met de „ecclesia” de plaatselijke kerk. Dit is mogelijk, a) in zoverre als hij zelf herinnert aan het woord „waar twee of drie..... enz.” (stelling 4), b) in zoverre dr Volger het woord „kerk” en „gemeente” zóó hanteert, dat de kerk of gemeente, zonder dat ze ervan gescheiden wordt toch onderscheiden wordt van de „ambtelijke vergadering”, die de kerk regeert; en dat moet ook voor dr V. althans primair wel de kerkeraad zijn, want een classis regeert de kerken niet, en de synode ook niet, die hebben slechts gedelegeerde macht, en zijn dan ook niet ambtelijk; en al is dr Volger, die immers tot de Ned. Herv. Kerk behoort, allicht het met deze gereformeerde zienswijze van vele eeuwen niet eens (hij heeft trouwens de voorbeelden gezien van verraad aan deze gereformeerde belijdenis zowel te Kampen als te Amsterdam), hij zal er toch wel van gehoord hebben (st. 3), en c) in zoverre dr Volger (st. 7) ook duidelijk het woord „eccleus” gebruikt voor een plaatselijke kerk.

Mogelijkheid B evenwel is: dat dr Volger met de één ecclesia bedoelt een niet-plaatselijke, doch bijvoorbeeld een landskerk, die dan evenwel zeer bepaald een eigen vaste formatie heeft. We zagen immers, dat hij spreekt van „geheel” en „deelen” der één ecclesia, en daarbij herinnert aan de spreuk van de Herv. Kerk: „het geheel is de som van de deelen”.

Dit stond in st. 8. Maar in diezelfde stelling werd ook weer afzonderlijk gesproken van „landskerken”; dat zouden dan die kerken zijn, waar het principe geldt: *culus regio, eius religio*, d.w.z. wiens gebied het is, diens religie is het ook; is de overheid in haar hoogsten gezagsdrager luthers, dan is ook de luthersche religie die van zijn gebied; is de gezagsdrager roomsch, dan is de roomsche religie de officiële. Voor mijn gevoel is „landskerk” hier een minder juiste omschrijving en zou „staatskerk” beter naam zijn. Maar dat blijve rusten.

Nog een mogelijkheid C bestaat intusschen. Deze is: dat dr Volger met de één ecclesia bedoelt een niet in vasten vorm geregeerde „kerk”, welke, niet gebonden aan een bepaalde plaats of een bepaald gebied, of aan een bepaalde wijze van kerkenordening of kerkregering, en blijkbaar alleen bekend aan God,

ander samen
unbtsdragers.
orde.

orde is dan
wanneer we
d van beiden.
was zeer be-
vond de ko-
grens. In de
rens van zijn
lelchizedek is
onafhankelijk
ed; Abraham
van zijn ge-
lijke, de een
am ontvangt

wel. En aan
zijn priester
an alles wat
nlijke woord
grenzen van
heeft geleefd;
rd gaat door
f aan de He-
niet „koning

was koning
id is beperkt
was Hiram's
r David was
d was Hiram
ar aan den
erlijke woord
woord van
zedek is nog
et. Dat komt
k van Chris-
Melchizedek
lek had maar
David had
het ambt van
ster. Als God
es!" zegt Hij
ster als Mel-

ning tot dit
enherder als
ord schuldig

DOORNBOS.

IK LEVEN

ezet is, gaan
vragen: wat
stegen in ons
hangen, dat

mogelijk-
sia" de plaat-
re als hij zelf
rie..... enz."
woord „kerk”
of gemeente,
toch onder-
adering”, die
r V. althans
lassis regceert
slechts
ambtelijk; en
erv. Kerk be-
denswijze van
de voorbeel-
meerde belij-
n), hij zal er
in zooverre
d „eccleus”

r Volger met
ike, doch bij-
uwel zeer be-
We zagen
„deelen” der
preuk van de
deelen”.
stelling werd
andskerken”;
ncipe geldt:
het is, diens
ar hoogsten
herache reli-
groomsch.
Voor mijn
julte om-
m zijn. Maar

intuschen.
eclesia be-
kerk”, welke,
een bepaald
rkenordening
nd aan God,

wegschuilt als ware geestelijke eenheid van oprecht geloovigen, verspreid over allerlei kerkformaties, allicht ook wel daarbuiten levend, en door den Heiligen Geest aan God verbonden zonder dat die band bij hen geleid heeft tot een allen samenvattend kerkverband, zonder ook dat ze zich ertoe zetten, daartoe te geraken.

Dat deze mogelijkheid C hier óók aanwezig is, moeten we, meen ik, wel afleiden uit volgende bijzonderheden:

a) dr V. meent, dat een kerk kan bestaan zonder kerkregering (stelling 3);

b) het begrip „ecclesia” (in Matth. 16: 18 en 18: 17) noemt hij een „algemeen” omschrijving van die „zelfstandige” gemeenschap, die hij de oecumenische kerk acht (st. 5); de woorden „algemeen” en „zelfstandig” schijnen in de aangewezen richting te wijzen;

c) het voorafgaan van „het geheel” aan de „deelen” wordt van deze „algemeen” omschreven oecumenische „ecclesia” als vaststaande aangenomen, en „zij” manifesteert zich in „de deelen” (st. 5);

d) er zijn kerkformaties, waarin de oecumenische ecclesia „vorm en uitdrukking” vond, en andere, waarin dit nog niet het geval is (st. 9 en 10);

e) het oecumenisch leven kan desnoods slechts in één kerkformatie aanwezig zijn, zóó’n ééne formatie is dan „deel” (st. 9);

f) toch zijn ook weer „de kerkformaties” „leden” van „het geheel”.

Heel helder is mij de kwestie van „geheel” en „deelen” niet; maar we moeten wel aannemen, dat dr Volger met mogelijkheid C den meesten ernst maakt.

Nu is er „pluriformiteit”, aldus dr Volger.

Wat hij daaronder verstaat, is ons nog niet geheel duidelijk. Want naast de door hem wel eenigermate omschreven „theoretische” pluriformiteit ziet hij een „practische”, die echter niet duidelijk omschreven wordt; alleen maar dit ééne wordt ervan gezegd, dat zij opgekomen is uit het ontstaan en voortbestaan van verschillende kerkformaties.

Wij schijnen door dr Volger dezen kant opgestuurd te worden, dat we in alle bestaande kerkformaties het pluriformiteitsprincipe zien werken. Dat komt dan ongeveer hierop neer, dat deze formaties, hoe ze dan ook ontstaan zijn, en om welke reden ook, en hoezeer elkaar ook bekampende en weersprekende, toch allemaal „vormen” zijn van ’t ééne „wezen” der kerk. Dat is dus bij dr Volger mogelijk, óók in die gevallen, waarin het „ja” der ééne kerkformatie het „neen” der andere tegenover zich ziet staan. Dit „ja” of „neen” schijnt dus bij dr Volger óf niet serieus op te vatten, óf te kunnen samengaan als „vormen” van één „wezen”. Het is een merkwaardige constructie, en wij willen wel verklaren, ze niet aanvaardbaar te achten. Maar hoe het zij, wij nemen er nota van.

Maar één ding begrijpen we niet, en dat is dit: waarom geeft dr V. dan theoretisch een omschrijving der „pluriformiteit”, die zoo volkomen „onschuldig” schijnt, omdat ze met confessioneele en kerkrechtelijke ja-of-neen-verschillen niets heeft uit te staan?

Let maar eens op:

a) het feit, dat de ééne evangelieboodschap, die zelf geen „ja” en „neen” in zich verbindt, in onder-

scheiden talen wordt gepredikt, noemt hij al „pluriformiteit”; we hebben dus vandaag een „pluriforme” boodschappendienst van Moskou; de éénheid (geen „neen” tegenover het „ja”) blijft daarin gehandhaafd. Het is een pluriformiteit binnen de ware kerk (het woord „pluriform” zij nu verder daargelaten);

b) ook de accommodatie aan de menschen maakt de boodschap pluriform; weer staan we dus voor pluriformiteit binnen de ware kerk;

c) ook de profeten onder Israël spraken op onderscheiden manier; ten derde male wijst dit (nu zelfs dit „pluriformiteit” heet) op pluriformiteit binnen de ware kerk.

Nog één ding moet ons van het hart: wij zouden zeggen: als de pluriformiteit iets zóó onschuldigs is, en zóó onmisbaar, waarom moet men dan nog „hopen”, dat de kerkformaties in deze bedeling „uniform” zullen worden? Men zou zoo zeggen: als-i-u-blijft niet; laten we blijven preeken in allerlei talen, blijven preeken in accommodatie aan allerlei menschen, blijven preeken op onderscheiden manier! En kijk, nu komt die zelfde dr Volger, die ons eerst doet juichen over die pluriformiteit binnen de ware kerk daar ineens ons verklappen, dat hij had gehoopt, dat ze nog eens plaats zou maken voor de uniformiteit, al moet hij tegelijk verzuchten, dat die hooggewenschte uniformiteit wel uit zal blijven.

We begrijpen er niet veel van, dan alleen dit: dat dr Volger die praktische pluriformiteit gevolg ziet deels van goddelijke glorie, deels van menselijke misère. Hij wil die weg hebben: ik ook. Maar wij zouden zeggen: als pluriformiteit, genomen zonder menselijke bederbrenkende misère, zoo mooi is, dan zal het wegnemen van die misère leiden tot de ongerepte, zuivere, ongehinderde pluriformiteit. In plaats daarvan krijgen we een vingerwijzing naar de uniformiteit als kerkelijke utopie.

Wij raken een beetje verlegen. Doch hoe het zij, wij gelooven, dat geen beter betoog tegen het gescharrel met de pluriformiteitsleer kan geleverd worden dan door dr Volger's stellingen te analyseeren. Hij wordt van tweeën gedrongen, hij prijst en hij misprijst. Hij levert zelf 't bewijs dat hier iets hápert. Dat de pluriformiteitsleus meer een leus is dan een heusche leer.

En daarom mogen wij hier wel waarschuwen tegen lyrische ontboezemingen als die van stelling 6: dat het brengen van het evangelie in onderscheiden talen voortzetting is van de vleeschwording des Woords. Het Woord is éénmaal vleesch geworden en is sinds met het vleesch verbonden gebleven. Maar de voortzetting van dat feit is hoogstens in de continuering van de eenheid van Christus' twee naturen te zien. Nergens anders in. Men moet niet met woorden spelen. Vooral niet, als men eerst de pluriforme Woordbediening noemt met dezen schoonen naam en dan later zegt, te „hopen” dat ze eenmaal zou mogen opgeslokt worden door de „uniformiteit”.

„Vleesch” is „vleesch”, en we moeten ons van de barthaansche openbaringsbegrippen (vleeschwording des Woords als identiek met openbaring) even ver verwijderd houden als van de roomsche kerkbegrippen (vleeschwording des Woords voortgezet in de heilige goddelijke moederkerk).

K. S.

spoedig mogelijk aan de kerken dienen toegezonden te worden;

e. deze besluiten ter kennis te brengen van de kerken en personen welke over deze zaak zich tot de synode wendden.

Het is van groot belang dat de kerken en haar leden zich intensief met de zaak van de psalmberijming gaan bezig houden. Zonder eenigen twijfel zou het een daad van groote betekenis en verstrekkende gevolgen zijn, indien de kerken een nieuwe psalmberijming zouden invoeren. Zeer zeker is het nog lang niet zoover! Ook de synode van Amersfoort sprak over de invoering van een nieuwe psalmbundel nog met geen enkel woord. Maar wel is het bovengenoemde besluit een stap, welke tot de invoering van een nieuwe psalmberijming kan leiden en welke die invoering kan helpen voorbereiden. En daarom, omdat de in gebruik geving van een nieuw psalmboek „in de lucht” hangt, is het zaak, dat de kerken in dezen op haar qui vive zijn en zich goed rekenschap geven van wat gaat gebeuren. Hoe men ook over een nieuwe psalmberijming voor den kerkelijken eeredienst moge denken — voor allen moet vast staan, dat deze zaak alleen dan haar beslag kan krijgen als de kerken zich grondig met de psalmberijming hebben bezig gehouden, haar begeeren en zoo rijk zijn geworden voor het in gebruik nemen daarvan.

Wanneer men zich nu met de kwestie van een nieuwe psalmberijming gaat bezig houden, rijzen vanzelf enkele vragen, die om beantwoording roepen. Eerst wanneer men het omtrent het antwoord op deze vragen eens is, zal men op weg kunnen gaan naar de samenstelling e.g. invoering van een nieuw psalmboek.

De vragen waarop ik doelde zijn de volgende:

1e. Is het zorgen voor (het doen vervaardigen e.g. in gebruik geven van) een nieuwe psalmberijming een zaak welke tot de competentie van een generale synode behoort?

2e. Hoe moet geoordeeld worden over de thans in gebruik zijnde psalmberijming?

3e. Wat is het karakter van de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper?

4e. Hoe staat het momenteel met deze psalmberijming in verband met de reeds ondernomen en nog te ondernemen herziening daarvan?

We willen successief een antwoord zoeken op deze vragen.

We spraken dus eerst over:

Psalmberijming en Generale Synode.

Indien men afgaat op de letter der Kerkenordening kan men gemakkelijk op de gedachte komen, dat het gebruik van een bepaalde psalmberijming geheel aan de vrijheid der kerken is overgelaten. Art. XIX der K.O. — In de Kerken zullen gezongen worden de 150 Psalmen, alsmede Eenige Gezangen enz. — spreekt immers alleen van psalmen en niet van een psalmberijming.

Toch zou een dergelijke gedachte niet juist zijn. De Gereformeerde Kerken in ons Vaderland hebben van den aanvang af de psalmberijming beschouwd als een aangelegenheid welke ook alle kerken gezamenlijk betrof en waaromtrent dus ook door een generale synode moest worden beslist. Ze kwam dan ook reeds bij het eerste contact, dat de kerken met elkander opnamen, namelijk op het convent van Wezel, ter sprake. En ook in dezen werd de lijn door Wezel getrokken steeds gevolgd.

In Wezel werd namelijk uitgesproken, dat men bij het kerkelijk gezang in alle nederlandsche kerken de psalmen, door Petrus Datheen vertaald, behouden zal, opdat door de verscheidenheid van de vertalingen niet iets dat minder passend is en minder tot stichting dient, tusschen beide kome.¹⁾ Wanneer op de Synode van Dordrecht 1574 gevraagd wordt „of het nut ware datmen beneffens den Psalmen Davids gedicht door Datheum enige andere gheestelike liederken ende psalmen van andere gheleerden luyden ghemaeckt inden Kercken gebruyckte, Is vanden broederen besloten dat men met den Psalmen Datheum nitagaders t' gunt datter bij is te vreden sal wesen, tot dat inden Sijnodo generali anders besloten sal zijn”.²⁾ Ook de nationale synode van Dordrecht 1578 ordonneerde: „De Psalmen Davids van Petro Datheuo ouergesett sullen in den Christelicken saamenkomsten der Nederduytscher Kercke ghelyckmen tot noch toe ghedaen heeft ghesonghen worden, achterlatende de ghesinghen de welke in der H. Schrift niet en worden ghevonden”.³⁾ Als de generale synode van 1581 in Middelburg saamenkomt, is de kwestie van de psalmberijming door de verschijsing van Marix' psalmboek in 1580 weer actueel geworden, maar deze synode besloot toch nog: „De Psalmen Datheum sullen noch in gebruyck blyuen, ouermits alle veranderinge periculoux, ende dit ter tyt toe byden gebruyck des volcx beuonden sal sijn, dat veranderinge soude connen geschieden”.⁴⁾ In 1586 wordt door de synode van Den Haag de psalmbundel van Marix in den eeredienst ingevoerd. Maar in het besluit daartoe komt ook deze passus voor: „sonder nochtans de vorige Psalmen, te weten Datheum, tot nog toe gebruyckt, preciselick te verwerpen, maer latende evenwel inden Gemeente vrijheit die te behouden ende te singen”.⁵⁾ En ze stelt dan als het 62ste artikel van haar „Kerkenordeninghe” het volgende vast: „De Psalmen Davids sullen inde Kercken ghesonghen werden, latende de ghesanghen diemen niet en vindt inder heylige Schriftuere”.⁶⁾ Noch Datheen, noch Marix worden nu genoemd. Maar niet — dat is duidelijk — omdat de synode de afzonderlijke kerken ten

¹⁾ In cantu ecclesiastico retinebuntur per omnes Belgii ecclesias psalmi à Petro Datheo conuersi: ne varietate versionum quicquam minus concinnum minusque ad aedificationem pertinens, interueniat. Zie Rutgers, Acta van de Ned. Syn. der zestiende eeuw, p. 20.

²⁾ Rutgers, a.w. p. 142.

³⁾ Rutgers, a.w. p. 253.

⁴⁾ Rutgers, a.w. p. 368.

⁵⁾ Rutgers, a.w. p. 612.

⁶⁾ Rutgers, a.w. p. 501.

Naar een nieuwe Psalmberijming? (I)

Onder de vele stukken, welke de kerken op de tafel van de generale synode van Amersfoort hadden gedeponeerd, bevonden zich ook een flink aantal brieven, welke voorstellen en verzoeken bevatten omtrent een nieuwe psalmberijming.

Voor wie geen vreemdeling is in het kerkelijk Jeruzalem onzer dagen is dat geen wonder. De kwestie van de psalmberijming leeft onder het „kerkvolk”. Niet het minst onder de leden van de Gereformeerde Kerken.

Wanneer men nu alle stukken, welke de synode in verband met de psalmberijming ontving, nauwkeurig leest, kan men, hun inhoud kort samenvattend, zeggen, dat de synode door een groot aantal kerken verzocht werd:

1e. een aantal deputaten te benoemen, welke de psalmberijming van Dr Hasper, zooals deze, als een wel herziene, maar toch nog niet definitieve, in 1948 het licht zag, op haar Schriftmatigheid te toetsen, er speciaal op lettend of in de gekozen woorden de gedachten uit den „grondtekst” zoo juist mogelijk worden uitgedrukt;

2e. de door deze deputaten te maken opmerkingen en wenschelijk geachte correcties vóór 31 Dec. 1948 te doen inzenden bij den auteur van deze psalmberijming;

3e. eventuele voor dezen arbeid aan te wijzen deputaten op te dragen van hun arbeid verslag uit te brengen aan de eerstkomende synode.

Enkele kerken stelden bovendien voor aan deze deputaten ook opdracht te verleen aan de eerstkomende synode voorstellen te doen omtrent de in gebruik geving van deze psalmberijming in de kerken.

Eveneens stelden enkele kerken voor deze deputaten contact te doen opnemen met de „Stichting tot verbetering van het Psalmgezag in de Gereformeerde Kerken in Nederland”.

Een enkele kerk wilde, dat aan deze deputaten ook opdracht zou worden gegeven de psalmmelodieën, welke bij de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper zijn genoteerd, te bezien.

Terwijl een enkele kerk de opmerkingen en critiek van deze deputaten ook in de kerkelijke pers wilde laten opnemen.

Na een zeer levendige discussie sprak de synode naar aanleiding van deze bij haar ingekomen verzoeken het volgende uit:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in

Nederland, in vergadering bijeen te Amersfoort, November 1948:

Constateerende,

a. dat thans aan de kerken de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper in een door den auteur met medewerking van de Stichting-Psalmgezag herziene, doch niet definitieve editie ter kennisneming en keuring werd aangeboden;

b. dat de mogelijkheid bestaat, dat ook door en namens de Gereformeerde Kerken op de vaststelling van den definitieven vorm van deze berijming alsnog invloed kan worden uitgeoefend;

Overwegende,

a. dat de thans in gebruik zijnde psalmbundel ernstige fouten vertoont, speciaal in de weergave van wat de HEERE in de psalmen openbaart en in de Schriftmatigheid van zijn berijmingen en het daarom zeer gewenscht is dat hij verbeterd of door een nieuwere vervangen wordt;

b. dat de vraag, welke psalmberijming in den officiëlen eeredienst der kerken zal gebruikt worden, een vraag is, welke ook de kerken in 't gemeen regardeert, zoodat de beantwoording van deze vraag méé tot de competentie van een generale synode behoort;

c. dat door zeer vele kerken de synode verzocht werd het daarin te leiden, dat ook namens haar alle mogelijke en gewenschte invloed op de totstandkoming van den definitieven vorm der berijming zal worden uitgeoefend.

Besluit:

a. de kerken op te wekken ernstig kennis te nemen van de herziene psalmberijming welke haar dit jaar werd aangeboden;

b. enkele deputaten te benoemen welke deze psalmberijming zullen onderzoeken, speciaal wat betreft de vraag of de geboden berijmingen de gedachten van de oorspronkelijke psalmen zoo juist mogelijk weergeven;

c. dezen deputaten te verzoeken hun opmerkingen over en kritiek op dezen herziene psalmbundel mede te deelen aan de instanties, welke den definitieven vorm van den nieuwen psalmbundel zullen vaststellen;

d. dezen deputaten op te dragen rapport omtrent hun arbeid uit te brengen aan de e.k. generale synode en deze tevens een gedocumenteerde beoordeling van den definitieven psalmbundel aan te bieden indien deze tijdig genoeg zal verschijnen, welk rapport en beoordeling zoo